

Starptautiskās tiesiskās sadarbības modernizācijas problēmas un tiesiskie risinājumi krāpšanas mazināšanai Eiropas Savienībā

Kristīne Ārenšone

Rīgas Stradiņa universitāte, Doktorantūras nodaļa, Latvija

Ievads. Ņemot vērā pašreizējās ekonomiskās problēmas gan Eiropā, gan citviet, ir nepieciešamas spēcīgākas garantijas publisko izdevumu integritātei un pārredzamībai. Dalībvalstu pilsoņi gaida no Eiropas Savienības būtisku rīcību, palīdzot dalībvalstīm aizsargāt savu likumīgo ekonomiku pret organizēto noziedzību, krāpšanu finanšu un nodokļu jomā, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un korupciju. Lietās par pārrobežu krāpšanu ir nepieciešama koordinēta un efektīva Eiropas līmeņa izmeklēšana un kriminālvajāšana, tomēr pašreizējais informācijas apmaiņas un koordinācijas līmenis šī mērķa sasniegšanā nav pietiekams, neskatoties uz pastiprinātajiem *Eiropjust*, Eiropola un Eiropas biroja krāpšanas apkarošanas (OLAF) u. c. struktūru centieniem.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir izpētīt starptautiskās sadarbības problēmas krāpšanas apkarošanā Eiropas Savienībā, kā arī izvērtēt tiesiskos risinājumus sadarbības pilnveidošanai.

Rezultāti. Starptautiskā tiesiskā sadarbība ar ārvalstu izmeklēšanas iestādēm ir ļoti svarīga, un jebkuras tās formas, tai skaitā ārvalstīs esošo liecinieku pratināšana un nepieciešamās informācijas iegūšana, palīdz ātrāk novest kriminālprocesu līdz tiesai. Pat ja Latvijā ir visas nepieciešamās datubāzes, kā arī visas iespējas iegūt informāciju, bez starptautiskās tiesiskās sadarbības ārvalstīs nevarētu atrast un noprotināt konkrētās personas, kā arī uzlikt arestu to bankas kontiem.

Efektīvu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu par noziedzīgiem nodarījumiem pret ES finansiālajām interesēm kavē fakts, ka tiesībaizsardzības iestādes un prokurori ne vienmēr nodod informāciju par noziedzīgiem nodarījumiem saviem kolēģiem citās dalībvalstīs, kā arī *Eiropjust* vai Eiropolam. Turklāt klasiskie starptautiskās sadarbības veidi, izmantojot savstarpējās tiesiskās palīdzības pieprasījumu vai kopējās izmeklēšanas grupas, bieži vien nedarbojas pietiekami labi šo noziedzīgo nodarījumu efektīvas izmeklēšanas un kriminālvajāšanas veikšanai, neskatoties uz tādu Eiropas struktūru centieniem kā *Eiropjust* un Eiropols. Uz tiesiskās palīdzības lūgumiem atbildes bieži jāgaida ļoti ilgi, un policijas un tiesu iestādes izjūt praktiskas grūtības saziņā un sadarbībā ar kolēģiem ārzemēs valodas problēmu un atšķirīgo tiesību sistēmu dēļ. Dažās valstīs lēna un neefektīva starptautiskā sadarbība bieži ir izraisījusi nespēju turpināt lietas izskatīšanu noilguma termiņa izbeigšanās dēļ. Turklāt gadījumi, kas skar ES finansiālās intereses, ir īpaši sarežģīti.

Secinājumi. Eiropas Prokuratūras izveides pievienotā vērtība galvenokārt saistāma ar kriminālvajāšanu skaita pieaugumu par noziegumiem, kas apdraud Eiropas Savienības finansiālās intereses. Eiropas Prokuratūras izveide varētu uzlabot resursu izmantošanu un informācijas apmaiņu, kas nepieciešama izmeklēšanas un saukšanas pie kriminālatbildības par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu sekmīgai veikšanai. Savukārt tas varētu nostiprināt tiesībaizsardzības iestāžu reakciju uz šiem noziedzīgajiem nodarījumiem un paaugstināt preventīvo iedarbību (atturēšanu) attiecībā uz potenciālajiem noziedzniekiem. Eiropas Prokuratūra varētu apvienot izmeklēšanas un kriminālvajāšanas resursus atbilstoši konkrētās situācijas vajadzībām, tādējādi padarot efektīvāku tiesībaizsardzību Eiropas un valstu līmenī.

ES Prokuratūru sākotnēji bija plānots izveidot 2015. gadā, bet, ņemot vērā, ka par šo priekšlikumu joprojām ir aktīvas diskusijas, tad reālas darbības varētu tikt sāktas 2017. gadā. Sagaidāms, ka pēc Eiropas Prokuratūras izveidošanas samazināsies krāpšanās ar ES budžeta līdzekļiem, kas ik gadu rada aptuveni 500 miljonus eiro lielus zaudējumus Eiropas Savienības dalībvalstīm.